

بندر ماهشهر در دفاع مقدس

(جلد اول مهر ۱۳۵۹ - ۱۳۶۰)

www.ketab.ir

۱۱	مقدمه
۱۷	فصل اول
۱۹	جغرافیا و تاریخ بندر ماهشهر
۲۲	سپاه پاسداران بندر ماهشهر
۲۹	اعزام به خرمشهر
۳۴	اولین اسیر
۳۷	اسارت عبود، عبدالخضیر و رحیم
۴۰	عبدالرحیم درویشی
۴۱	عبود اصلاحی
۴۴	عبدالخضیر عساکری
۴۶	نقش بندر ماهشهر در نخستین روزهای جنگ
۴۸	فرمانداری بندر ماهشهر
۵۲	ورود مهاجران
۵۶	کمپ B
۵۷	پشتیبانی از خرمشهر و آبادان
۶۲	داوطلبان اعزام به خرمشهر و آبادان
۶۸	سندبکای کامیونداران
۶۸	ستاد پشتیبانی جنگ
۷۰	صنایع پتروشیمی و جنگ
۷۱	شرکت پتروشیمی رازی
۷۷	پتروشیمی بندر امام (ایران- ژاپن)
۷۹	شرکت پتروشیمی فارابی
۸۰	بیمارستان بندر ماهشهر

۸۴	 پل نجات
۸۶	 بندر امام خمینی
۹۳	 بالگردها
۹۵	 هواناو
۹۶	 ستاد ارونند
۹۷	 دیدار با بنی صدر
۱۰۳	 نقش زنان بندر ماهشهر
۱۰۶	 نقش مساجد بندر ماهشهر
۱۰۷	 منافقین
۱۱۵	 جاده وحدت
۱۲۲	 بنیاد جنگ زدگان
۱۲۴	 انبار کالا
۱۲۷	فصل دوم
۱۲۹	 نخستین مدافعان
۱۳۱	 ورود ارتش
۱۴۰	 موقعیت رزمندگان
۱۴۲	 گروه ۳۷ زرهی
۱۴۴	 عملیات توکل
۱۴۷	 استحکامات
۱۵۷	 آب و هوا
۱۶۰	 واحد اطلاعات و عملیات
۱۶۱	 منطقه عملیاتی ثامن الائمه
۱۶۲	 الف) عملیات ثامن الائمه

۱۶۵	 (ب) طراحی عملیات ثامن الائمه (براساس برخی اسناد سپاه)
۱۶۶	 (ج) طرح ارتش در ثامن
۱۶۹	 اقدامات پیش از عملیات
۱۷۴	 شروع عملیات
۱۷۷	 شب عملیات
۱۸۱	 تلفات دشمن
۱۸۱	 سنگرهای دشمن
۱۸۳	 نتایج عملیات
۱۸۷	 پیام فرماندهان نظامی به امام خمینی
۱۸۹	 عوامل معنوی
۱۹۱	 اهمیت دفاع
۱۹۳	 فصل سوم
۱۹۵	 شهدای گمنام
۲۰۴	 شهید محمدابراهیم احمدپور
۲۰۶	 وصیت‌نامه شهید محمدابراهیم احمدپور
۲۱۰	 شهید سید حسین آلبوشوکه
۲۱۴	 وصیت‌نامه سید حسین آلبوشوکه (۱)
۲۱۵	 وصیت‌نامه سید حسین آلبوشوکه (۲)
۲۱۶	 نامه سید حسین آلبوشوکه
۲۲۲	 شهید بهرام حیدری
۲۲۴	 وصیت‌نامه شهید بهرام حیدری
۲۲۷	 شهید عبدالرحمان خاکی
۲۲۸	 وصیت‌نامه شهید عبدالرحمان خاکی

۲۳۱	شهید اسدالله (حسین) پورجمالی
۲۳۲	نامه به همسر
۲۳۴	وصیت‌نامه شهید اسدالله (حسین) پورجمالی
۲۳۶	شهید حسین (حسن) محمودی فر
۲۳۸	وصیت‌نامه حسین (حسن) محمودی فر
۲۴۰	شهید عبدالرضا سنامیری
۲۴۲	شهید احمد شیبانی
۲۴۳	شهید غلامحسین عبداللہی
۲۴۵	شهید غلامرضا برزگری
۲۴۹	شهید فرج‌الله کوهی
۲۵۱	شهید نعمت‌الله فایز
۲۵۳	شهید غلامرضا قنوتی
۲۵۵	شهید جهانگیر حیاتیان
۲۵۶	وصیت‌نامه شهید جهانگیر حیاتیان
۲۵۸	شهید مهدی منصوری
۲۵۹	وصیت‌نامه شهید مهدی منصوری
۲۶۱	کتاب‌نامه
۲۶۲	نمایه اشخاص
۲۶۵	نمایه مکان
۲۶۹	مصاحبه
۲۷۵	شورای سیاست‌گذاری کتاب
۲۷۵	سازمان‌های پشتیبان
۲۷۵	شورای کارشناسان علمی
۲۷۶	پشتیبانان

مقدمه

دوران دفاع مقدس، ارزش‌ها، ابتکارات و حوادث آن ایام نه تنها برای ایران و منطقه مهم و به یادماندنی است، بلکه برای همه کشورهای دنیا مهم تلقی می‌شود؛ بدان سبب که بیشتر کشورها به گونه‌ای در جنگ مشارکت داشتند. برخی مانند کشورهای عربی پول می‌دادند، گروهی دیگر همانند کشورهای اروپایی سلاح می‌فروختند و بسیاری هم نیرو می‌فرستادند. جنگی بزرگ بر ایران تازه انقلاب کرده تحمیل شده بود که هشت سال به طول انجامید و فراز و فرودهای فراوانی به همراه داشت. البته جنگ با یاری خدا و رهبری خردمندانه امام راحل (ره) و از جان گذشتگی رزمندگان غیور ایران اسلامی با پیروزی ایران علیه صدام جنایت کار و تمام متحدان نابکارش به پایان رسید. این جنگ ویرانی‌ها و خسارت‌های فراوانی را در ایران بر جای گذاشت: بسیاری از شهرها و منابع اقتصادی ویران شدند؛ نیروی‌های انسانی فراوانی به شهادت رسیدند یا اسیر، مجروح و جانباز شدند و تاکنون اثرات ناگوار آن بر تن و جان رزمندگان و مردم باقی مانده است.

وقایع تاریخی همیشه برای کشورها و نسل‌های حاضر و آینده آن‌ها مهم و ارزشمند بوده و جنگ تحمیلی هشت ساله ایران نمونه‌ای بارز از آن است. در این نوشته، ما جنگ عراق علیه ایران را از جهاتی گوناگون بررسی کرده‌ایم. به فرموده مقام معظم رهبری، جنگ گنجی است که هنوز ذخایر فراوانی از

آن استخراج نشده است. ایشان در مناسبت‌های گوناگون، از دوران دفاع مقدس یاد می‌کنند و بر ثبت و ضبط حوادث آن دوران تأکید فراوان دارند. ما برای تبیین نظریات ایشان، به برخی فرامینشان درباره دفاع مقدس اشاره می‌کنیم: «از همه نگارندگان حوادث جنگ و همه کسانی که توان انجام وظیفه در این مهم را دارند، درخواست می‌کنم از ثبت و حفظ جزئیات این دوران غفلت نکنند و این گنجینه تمام‌نشدنی را برای آیندگان به ودیعه بگذارند. این دوره دوره ذخیره نیروی محرکه تاریخ و الهام‌بخش هم است» (۱۳۶۸/۶/۳۰). «همواره باید از آنچه در اسی هشت سال جنگ تحمیلی اتفاق افتاده بود مانند آن روحیه مقاومت و آن روحیه فداکاری همراه با اخلاص، همان روحیه‌هایی که حقیقتاً در عرصه‌های جنگ مقاومت داشت، استفاده کنیم. در نشان دادن این نکته‌ها و جاری‌ساختن این روحیه‌ها که در طول و امتداد تاریخ ما رخ داده است، باید خیلی تلاش کرد. از آن هشت سال جنگ باید بهره‌وافر برد» (۱۳۷۰/۴/۲۵).

همچنین، ایشان تأکید دارند که فرهنگ جنگ و انقلاب و آثار جنگ نباید از بین برود: «این دغدغه در ذهن من هست که فرهنگ جنگ و فرهنگ انقلاب و درحقیقت، روحیه انقلاب - آن روحیه‌ای که در جنگ، میدانی برای رشد و بالندگی پیدا کرده بود - نباید از بین برود» (۱۳۷۰/۴/۲۵)؛ «ما تا آنجا که می‌توانیم باید آثار جنگ را کشف و حفظ کنیم. تاریخ نمی‌تواند این‌ها را بیان کند» (۱۳۷۰/۱۰/۱۶).

ایشان معتقدند که در زمینه دفاع مقدس، کار فرهنگی بسیار لازم و بنیادین است و باید در این بستر، سرمایه‌گذاری کافی صورت گیرد: «کار اساسی این است که در هفته جنگ، صد عنوان کتاب در بابت جنگ منتشر شود. از امسال تا سال آینده کار کنید. صد عنوان کتاب و ده فیلم جالب تولید کنید» (۱۳۷۲/۶/۲۹)؛

«اعتقاد من این است که ما هر چه برای دوره دفاع مقدس سرمایه گذاری و کار کنیم زیاد نیست؛ چون ظرفیت هنری و ادبی کشور برای تبیین این دوره خیلی گسترده، وسیع و عمیق است و از این ظرفیت تاکنون استفاده خوب و درخوری نشده است. البته، کتاب‌های خوبی نوشته شده است، لیکن این رشته باید استمرار پیدا کند» (۱۳۸۴/۶/۳۱).

نکته مهم دیگر از دیدگاه ایشان، آشنایی نسل آینده با دفاع مقدس است: «بسیاری از شما جوان‌های عزیز، دوران دفاع مقدس را درک نکرده‌اید، نبودید که بیایید وسط آن میدان. اولاً، باید با اوضاع داوطلبان و جوانان مؤمن آن روز همه آشنا شوند، مخصوص شما نیست. همه باید بدانند که در دوران دفاع مقدس، چه معجزات عظیمی از حضور مؤمنانه و پرتلاش نیروهای بسیجی در صحنه‌های جنگ اتفاق افتاد، این را همه باید بدانند» (۱۳۸۷/۲/۱۴). با توجه به تأکید مقام معظم رهبری در حفظ و ثبت ارزش‌های دفاع مقدس و تدبیر و تصمیم شورای محترم سیاست گذاری از ارزش‌های دفاع مقدس در بندر ماهشهر و درخواست رزمندگان این شهر، تصمیم بر آن شد که نقش بندر ماهشهر در دوران دفاع مقدس در دستور کار قرار گیرد.

در ابتدای کار، پس از تحقیقات میدانی و علمی، به این نتیجه رسیدیم که برای ثبت و ضبط نقش بندر ماهشهر در دوران دفاع مقدس، منابع مکتوب بسیار کمی در اختیار داریم. شماری سند درباره ستاد اروند، در بندر ماهشهر وجود داشت که در هیئت معارف جنگ نیروی زمینی ارتش بایگانی بود، اما اسناد اصلی جنگ به سبب محرمانه بودن، در اختیار ما قرار نگرفت. مرکز اسناد نیروی دریایی ارتش سندی در اختیار ما قرار نداد و مرکز اسناد سپاه سند قابل توجهی از سال‌های ۱۳۵۹-۱۳۶۰ در دست نداشت. متأسفانه، مکاتبات میان فرمانداری بندر ماهشهر و استانداری خوزستان در دهه ۱۳۶۰، منهدم شده بود و حتی

توانستیم در آرشیو استانداری اهواز و بندر ماهشهر، ورقی در این باره بیابیم. در سپاه بندر ماهشهر هم سند و مدرکی از آن دوران یافت نشد.

پس از گذشت چند ماه، به این نتیجه رسیدیم که باید به مصاحبه شفاهی و گفت و گو با اشخاصی بپردازیم که در سال‌های ۱۳۵۹-۱۳۶۰ دست‌اندر کار بوده‌اند. بنابراین، نخست باید آن افراد را پیدا می‌کردیم، کار را برایشان شرح می‌دادیم و پس از جلب اعتماد آنان، سعی می‌کردیم به خاطر اتشان دسترسی پیدا کنیم. در این جد و جهد، حدود ۱۱۰ تن از کسانی را یافتیم که در سال‌های یادشده، در بندر ماهشهر و جبهه آن شهر حضور داشتند. البته از این شمار، ۹۴ درصد حاضر به همکاری شدند و مابقی از مصاحبه و تحویل عکس یا سند خودداری کردند. مشکلات مصاحبه کردن هم چندان کم نبود: آقایان و خواهران در شهرهای مختلف مانند تهران، شیراز، اصفهان، مشهد، آبادان و اهواز ساکن بودند. آنان را پیدا کردیم؛ اما برخی به سبب شرایط سرایت بیماری کرونا، مصاحبه حضوری نمی‌کردند و مصاحبه‌ها تلفنی صورت می‌گرفت. در باب حدود ۲۵۰ ساعت مصاحبه جمع شده، ذکر دو نکته لازم است: نخست آنکه به سبب گذر زمانی طولانی از آن دوران و تکیه افراد مصاحبه شده بر حافظه‌شان، اطلاعات راستی آزمایی شد؛ برای مثال، اگر کسی درباره جاده وحدت سخنی گفته بود، ما برای اطمینان از درستی آن، با چند نفر دیگر هم صحبت کردیم تا به صحت آن گفته برسیم. نکته دیگر آنکه تمام مصاحبه‌ها ضبط شده و نوار آن موجود است تا در آینده، در اختیار نسل‌های پسین قرار گیرد.

درست است که این کتاب همه وقایع مربوط به بندر ماهشهر (از مهر ۱۳۵۹ تا مهر ۱۳۶۰) را دربر ندارد، اما اطمینان داریم که حدود ۹۰ درصد از رویدادها ثبت و ضبط شده است و امید داریم که آیندگان کاستی‌های ما را جبران کنند.